

BODI ČLOVEK!

Stražar pravi: "Prišlo bo jutro, četudi je noč!" (Iz 21, 12)

Božič je mimo, živel Božič

Ko boste to brali, bo letošnji Božič že mimo, ne bo pa mimo priložnost, da bi Odrešenik prišel na dom vsakega od vas, da vas bo razsvetlila tista: "Resnična luč, ki razsvetljuje vsakega človeka" (Jn 1,9). Še vedno mi včasih, zlasti v adventnem času, v ušesih odzvanjajo odgovori veroučencev s Krasa, ki sem jih pred nekaj leti dobil ob vprašanju: "Ali kaj pričakujete Božič?" Seveda niso bili vsi odgovori enaki, saj se izjeme najdejo povsod, a tudi drži, da potrjujejo pravilo, ki pa je v tem primeru bilo, da tisti veroučenci praznika Gospodovega rojstva pravzaprav niso pričakovali, ker jim pač ni pomenil in jim ne pomeni nič. Ko sem jih potem vprašal, kaj sploh praznujejo, so odgovorili iskreno in neposredno (po kraško!), da pričakujejo in praznujejo novo leto. Mislim, da ni nobene potrebe, da bi se ob teh izjavah kakorkoli škandalizirali, kakor se tudi sam v danem primeru nisem. Predstavljati mora izziv, da ljudem, ki nimajo več "anten za Boga", vseeno na neki način sporočimo, kako se dogodek božične noči ni zgodil kar tako, ampak je Jezus postal človek tudi zanje in jih želi rešiti. Ta pogovor s kraškimi veroučnimi osnovnošolci mi še vedno odzvanja v glavi, ker še vedno daje misliti. Ker še vedno ne da miru. Pove namreč veliko, kot recimo to, da so božični prazniki zares, in sicer tudi za mnoge, ki vsaj od časa do časa obiskujejo cerkev, lahko prazni. Prazni pa so lahko tudi zame in še za koga drugega, ki sva sicer v cerkvi redno, prazni tudi zame, ki sem kot duhovnik v službi Božjih skrivnosti. Sam se sicer rad pošalim, kako v resnici zame to niso "prazniki", ampak "polniki" (tudi za velikonočno tridnevje to drži), v smislu, da je ob takšnih priložnostih ved tistega "cerkvenega" dela, a se vendarle tudi meni večkrat zastavi vprašanje, ali so to res "polniki", vsaj v vsebinskem smislu. Človeški nič in praznino se namreč ljudje – in duhovniki smo vendarle ljudje – trudimo, včasih prav bolešno,

zapolniti na raznorazne načine, eden od teh je lahko tudi povečana "akcija". Zgodi se, da nas potem takšni praznični dnevi zares, kakor pravijo apostoli v svojih pismih (Pavel: 1 Tes 5,2,4; Peter: 2 Pt 3,10; Janez: Raz 3,3; 16,15), "kakor tat", kakor drži tudi za "Gospodov dan" (Gospodov prihod, ki se zgodi na ta Gospodov dan, je med drugim tudi človekova smrt, ne le "konec časov" tam nekje v daljavi). Kje se to vidi in pozna? Pojdite v katero od nakupovalnih središč v predprazničnih dneh, pa boste videli. Sicer pa se to vidi tudi tako, da se npr. spomnimo, kako je treba komu iti voščiti, pa: "Joj, saj nimam nič za nest!". Potem pa dirke po trgovinah. Tako je pač, ko je treba iskati neke nadomestke za praznino, ko bi, nasprotno, to praznino ali praznino morali videti kot priložnost, da nekdo lahko vanjo stopi. A mora to biti nekdo, ne nekaj! Gospodovo rojstvo, ki je lahko samo neki praznik en dan v letu ali pa postane zares Dogodek – da, z veliko začetnico. Gianfranco Ravasi je božični dogodek zelo zanimivo primerjal z obiskom Benetk (namesto katerih bi lahko bile tudi Firenze ali katero drugo zgodovinsko in kulturno bogato mesto), ki je lahko trojne vrste. Prvi način obiska Benetk je tisti, za današnji čas tako značilni, turistični obisk, ki je potrošniške narave. Prav takšno lahko postane tudi ne samo praznovanje Božiča, ampak tudi drugih praznikov. "Ob tovrstnem praznovanju postavimo namesto tistih pravih zvezd neonske zvezde", je zaključil

Ravasi. Da se je to zgodilo v današnjih družbi, najbrž ni treba na veliko ugotavljati, ker vidimo v prazničnih dneh na lastne oči praktično na vsakem koraku. Zagotovo spada sem tudi tisto pojmovanje Božiča kot "družinskega praznika". To pojmovanje lepo označuje naslednja enačba 1x/leto = zbor družinskih članov. Nemalokrat to pomeni počitnikovanje v eksotičnih krajih, vsaj za tiste, ki si to lahko privoščijo. Meni se zdi to neko poceni opravičilo dejstva, da po družinah sicer celo leto živimo vsaksebi – če to ni na robu obupa, pa do tega res malo manjka. A nadaljujmo. Drugi način obiska Benetk je tisti romantični obisk, saj je to mesto vendarle ena od tistih romantičnih prestolnic sveta. Tudi Božič lahko praznujemo romantično in čustveno, z vsem, kar spada zoren. Jaslice, ki jih je treba postaviti, si jih tudi drugod ogledati,

svojimi parolami o miru, strpnosti, nenasilju, neki človečnosti, ki postane vse prevečkrat le tuzemska človeškost. Gotovo, tudi to je Božič in tudi to je krščansko praznovanje, a samo to je premalo. Seveda se ne strinjam, da se ob Božiču ne bi obdarovali, da ne bi bilo lučk, družinskega praznovanja in jedače, a mora to biti izhajati in biti osmišljeno. Smisel vsega skupaj pa je v tem, da je Jezus postal človek in prevzel nase – on, ki je Bog in kom tega res ne bi bilo treba – vso človeško naravo, torej vse, kar zaznamuje nas ljudi (razen greha), da bi nas odrešil. Rešil je vse, kar je našega, tudi to, da se družimo, da se obdarujemo. Praznovanje in darila povedo namreč ravno to, da smrt ne bo imela zadnje besede. Bog je postal človek. Človeško življenje je odrešeno. Mi pa smo vsi iz sebe ravno zato, ker vemo, v kom temelji naše upanje. Kristjani bi torej morali pokazati, ko praznujemo, ravno to našo drugačnost. Potruditi bi se morali, da čim bolj prodremo v te velike skrivnosti naše vere, ki dajejo smisel in smer našemu življenju. Na ta način, prek te lepote, pa nuditi ostalim "razlog upanja, ki je v nas" (1 Pt 3,15). Lepota namreč rešuje, kot uči Dostojevski. O Božiču se je to zgodilo tistemu dečku, o katerem piše - zgodbo nam je zadnjič predložil naš urednik Jurij v svoji rubriki. Sveto prodre v naš vsakdan nepričakovano in vselej, ko najde le najmanjšo priložnost ter čisto in ponižno srce, pa čeprav le po banalnem božičnem drevesu. Za tistega dečka je Jezus postal človek po tistem z lučkami okrašenem drevesu, po katerem mu je sporočil: "Danes boš z menoj v raj" (Lk 23,43). Tista rešitev, ki jo vsak od nas išče v življenju, lahko pride ob vsakem trenutku. Takšno je pač življenje in Borges, argentinski pisatelj, je to lepo opisal: "Niti enega samega trenutka ni, ki ne bi bil napet kot kako orožje".

Andrej Vončina

zraven "Sveta noč"... Božič je, po tem pojmovanju, tako "fajn" tudi zato, ker prinaša "mir" in "ljubezen". "Mi se 'mamo radi', torej, kakršno bi naj bilo današnje krščanstvo, s

Dva sošolca iz dveh različnih svetov

Kriza solidarnosti

Svoje razmišljanje bom začel s predstavitev dveh srednješolcev. Prvega bomo imenovali Leon, star je 16 let, obiskuje drugi letnik srednje poklicne tehniške šole in rad igra nogomet. Tudi njegov sošolec Gregor rad igra nogomet, vendar ne more obiskovati treningov, ker so starši brezposelni in nimajo denarja za položnice športnega kluba. Pravzaprav nimata denarja niti za položnice elektrike, vode in telefona. Gregorjeva družina živi od državne in humanitarne pomoči ter slabo plačanih očetovih občasnih del. Včasih gredo starši lačni spat, da ima lahko njun srednješolec, ki hitro raste, vsaj skromno večerjo. Brez prehranskih paketov Karitas bi bila lakota še večja. Leon bo letošnje zimske počitnice preživel na smučanju v tujini, sošolcem pa na svojem najnovejšem pametnem telefonu že kaže slike belih smučišč in hotela ... V medijih sem zasledil več akcij, kjer razne ustanove organizirajo zbiranje sredstev za lačne otroke v Sloveniji. Če smo še pred nekaj leti v adventu tradicionalno zbirali denar in hrano za lačne otroke v Afriki, se sedaj dogaja, da morda gre naš sosed ali

sošolec brez večerje spat. Razlog je preprost: doma nimajo niti za kruh. Ljudje, ki so prej normalno delali in se samostojno preživljali, sedaj brskajo po smeteh in upajo, da bodo kaj našli, kar jim bo olajšalo krizo. Razmere so zelo resne, taki pojavi pa kruti, alarmantni in nedopustni. Ali je možno, da državi, kot sta Slovenija ali Italija, ki po bogastvu na prebivalca zasedata 30. oz. 23. mesto na svetovni lestvici 183 držav, dopuščata take

"Zakaj se dogaja, da imamo v istem razredu otroka, ki gre brez večerje spat, in otroka, ki ga starši dobesedno dušijo v razkošju in nepotrebnih dobrinah?"

pojave? Zakaj se dogaja, da imamo v istem razredu otroka, ki gre brez večerje spat, in otroka, ki ga starši dobesedno dušijo v

razkošju in nepotrebnih dobrinah? Eden nima za šolsko malico, drugi pa se baha s telefonom, ki po vrednosti presega povprečno mesečno plačo. V tej luči se mi zdijo protesti, ki so oktobra in novembra potekali po evropskih prestolnicah, prava ironija in posmeh zdravi pameti. Res je, da niso delavci krivi za grehe kapitala in bančnih spekulacij, ampak tudi država ne more biti dežurni odrešenik. Na eni strani ogorčeni (in obubožani) delavci od države pričakujejo čudežno in po možnosti tudi takojšnjo rešitev vseh težav, po drugi pa v nakupovalne centre, banke, zavarovalnice, multinacionalke ... nosijo svoj težko prisluženi denar. Politiki vseh orientacij in barv s spretno retoriko izkoriščajo brezupen položaj ljudi, da si zagotavljajo privilegije, čeprav o njih govorijo kot o varčevanju. Na eni strani v znamenje solidarnosti si za nekaj deset evrov znižajo plačo, na drugi pa sprejmejo zakon, ki bo njihovega podjetju prinesel milijonske dobičke. Bančne izgube politiki rešujejo z davkoplačevalskim denarjem, namesto da bi pošteno pregledali sporne posle in ugotovili, čigave podpise nosijo. Hitro bi namreč odkrili, kako je politika povezana s podjetji in kako je vmes veliko

manevrskega prostora za korupcijo. Ključno vprašanje je, kako naprej. Kako priti do bolj pravične družbe, kjer solarji v najbogatejših državah na svetu ne bodo več hodili lačni spat in njihovim staršem ne bo treba čakati v vrsti pred vrati Karitas? Sistem, ki ima vgrajenih toliko napak, ki jih je kriza naplavila na dan, enostavno ne more biti več uporaben za naprej. Ljudje, in s tem posledično tudi mentaliteta, ki so vzrok za krizo, ne morejo biti istočasno njena rešitev. Upam si trditi, da je sedaj prišel čas, ko bi morali obrazi, ki nam že deset ali dvajset let ponujajo neke rešitve, oditi. Prva sprememba, ki se mora zgoditi, je v mentaliteti posameznikov in družbe, da pesimizem ne bo pripeljal nasledlega voza iz krize. Potrebujemo dobre novice, motivacijo, svetle zglede in tudi malo zasanjanega idealizma, da lahko začnemo gledati v drugačni perspektivi. Kdor ima veliko, je moralno dolžan pomagati tistemu, ki ima manj od njega ali nima nič. Za izhod iz krize ne moremo čakati samo na državno pomoč in "čudež z neba", ampak moramo okrepiti medsebojno solidarnost. Kakšna bo naša prihodnost in prihodnost mladih, je odvisno od drobnih gest, ki jih bomo – ali ne bomo – storili. Čeprav živimo v isti družbi, državi, mestu ali celo soseski, se dogaja, da so med nami tako velike in globoke razlike, da se zdi, kot da bi živeli v dveh različnih svetovih. Prepad med lačnim otrokom in tistim, ki je sit vsega, lahko zmanjša vsak posameznik s solidarnostjo in pozornostjo do bližnjih. Medtem ko nekaterim otrokom šolsko kosilo predstavlja edini topel obrok v dnevu, drugi nosijo v svojem žepu tehnološko igrarčo, ki bi lahko za dobra dva meseca nahranila eno družino. Sta to dva različna svetova v isti učilnici?

Aljoša Vodopivec

Ob današnji poplavi besed

Recimo kakšno besedo o besedi

Prva beseda

Črnina. Tema. Nič. Popoln scenarij za začetek kakšnega napetega filma. Smo v pričakovanju, kaj se bo zgodilo. Zaslisi se šarmanten glas, ki reče: "Bodi svetloba"! In takrat pok! Stvari se začnejo dogajati, prva beseda je bila izgovorjena! Tak film se je zgodil enkrat za vselej. Takrat povsem na začetku, ko je Bog ustvaril nebo in zemljo, ko je rekel, da naj bo svetloba. Danes si težko predstavljamo, kako je to pravzaprav izgledalo. Od takrat naprej namreč ni več popolne tišine, tistega nič, nečesa, česar si sploh ne znamo predstavljati, kaj bi pravzaprav lahko bilo. Podobno, kot je v današnjem svetu nepredstavljiva popolna tišina. Tako je bila prva beseda zagotovo pok. Veliki pok.

Ne bi rad razpredal o tem, kako je nastajal svet in katera teorija je bolj ali manj verjetna. Išče mo princip, po katerem je Bog ustvarjal vse živo in neživo. In ta vzvod vsega je bila njegova beseda. Njegov govor je torej povzročil premike. Že tukaj vidimo eno izmed bistvenih lastnosti besede. Namenjena je nekemu ali nečemu, namenjena je, da nekaj povzroči. Beseda v sebi nosi ustroj stvarjenja. Ker je Božja beseda tista, ki je popolna, je s tem tudi tista, ki nam pomaga odkrivati bistvene elemente. Stvarjenje je eden izmed bistvenjših. Vsaka naša beseda je naravnana, da ustvari nekaj novega. Zaprt v popolnoma zvočno izolirani sobi govorim samemu sebi. Tovrstno govorjenje bi označili za monolog, poleg

"naravna" katastrofa "poplave besed". Ob poplavi obilica vode odnese vse, kar se ji postavi po robu, uporabno in neuporabno, avtomobile, hiše, drevesa, živali, smeti... Voda je sicer sama po sebi med življenjsko najbolj pomembnimi elementi, pa vendar lahko kaj hitro postane nekaj smrtonosnega. Med povodnjijo ni časa za vrednotenje stvari, ki bi jih lahko še rešili. Voda pridruži in odnese vse. Tudi Bog se je že enkrat odločil za podoben princip. Princip potopa. Rešil je le Noeta in njegovo družino ter živali, vse ostalo pa je bilo pod vodo.

Poplava besed ima zelo podoben učinek kot naravna poplava. Problem pa je, ker to stanje ni prehodnega značaja, ampak je postalo nekaj vsakdanjega v našem življenjskem okolju. Človek je sicer že od nekdaj bitje dialoga. A vendar se je bistveno spremenila uporaba zapisane besede. Razlagalci Svetega pisma imajo pri obravnavanju besedil, ki so stara preko dva tisoč let, med drugim pravilo, da avtor s ponavljanjem ene in iste besede v krajšem odlomku želi sporočiti, da je tisti pojem ključen za razumevanje besedila. To je zelo razumljivo, saj je pisanje včasih trajalo veliko časa, poleg tega pa so bile snovi za pisanje dragocene. S kar najmanj besedami so skušali napisati karseda veliko. Ponavljanje torej ni prišlo v poštev po nepotrebnem.

Kot sem zapisal že na začetku, se danes soočamo s poplavo besed. S pojavom tiska, predvsem pa množičnih medijev in

sodobnih telekomunikacijskih sredstev je zapis besede postal relativno "poceni". Če smo še pred nekaj leti skrbno zapisali kratko sporočilo na prenosnem telefonu, da ne bi prekoračili števila črk, in smo v elektronski pošti prav tako pazili na dolžino, da bi bilo ob slabi internetni povezavi tistih nekaj kilobajtov čim prej poslanih, se danes s tem več ne soočamo. Besed je polno, prepolno naše življenje. Tako prepolno, da izgubljajo svoj pomen. Ob poplavi namreč ni moč razločiti, kaj katera pomeni. Tipičen primer tega je ljubezen. Moški si danes izmišljujejo najrazličnejše bolj ali manj nore stvari, da bi ženski izkazali svojo ljubezen. V tem vidim problem besede. V poplavi besed ljubezni smo pozabili, kaj ta beseda pomeni. Pozabili smo, da ljubim te pomeni, da te v resnici ljubim. Ko rečem

ljubim te, ob tem ne začetim nekaj skoraj svetega, ampak nekaj vsakdanjega. Včasih je bilo dovolj, če je fant dekletu povedal, da jo ima rad. Velikokrat je to storil enkrat za zmeraj. Podobno je svoj pomen izgubila beseda pobožnost. Njej so storili še večjo krivico. Izraz po SSKJ označuje nekoga, ki spoštljivo in rad sodeluje pri verskih obredih, molitvah. V teološkem besednjaku bi za pobožnega označili nekoga, ki živi po Bogu, torej po Njegovem vodilu ljubezni. Poplava je naredila svoje. Kot pobožno ljudje s prizvokom v glasu radi označijo kakšno staro ženico, ki se redno udeležuje verskih obredov, pa tudi kakšnega mladega, ki pove, da mu vera nekaj pomeni. Nič ne bi bilo narobe, če ne bi izraza uporabljali slabšalno, včasih celo kot žaljivko. Poplava besed je s seboj odnesla ogromno pomenskega. Beseda je nekaj živega, zato je do nje potrebno imeti odnos. Beseda je lahko vesela in žalostna, lahko steče z jezika, da jo drugi kar požirajo, da jim nobena ne uide; lahko pa so usta polna besed, a poslušalec ostane lačen. Prav zares, beseda je nekaj živega!

Matevž Vidmar

Kako naprej?

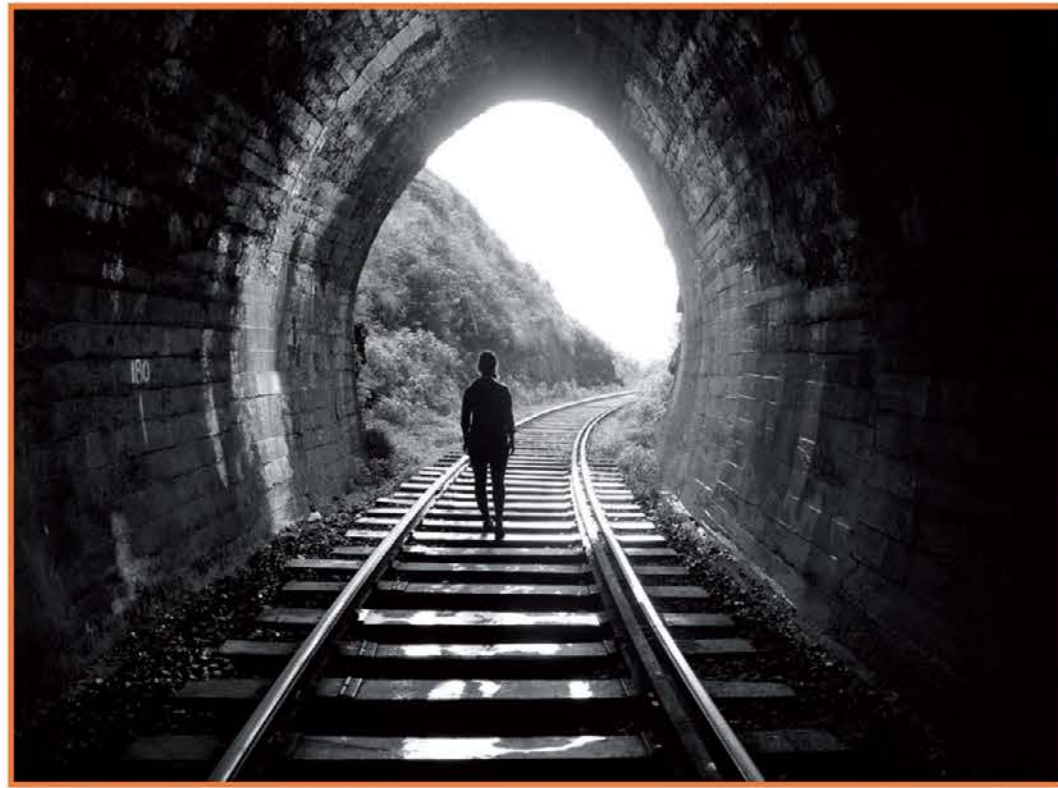
Utopija ali tretja pot

Ob krizi, ki pesti sodobno družbo in dobiva na nekaterih področjih kaotično podobo, se sprašujemo o ovirah, ki nas tiščijo v nemoč, in kje se kažejo vsaj majhna znamenja izhoda. Mnogi ljudje so obupani, nekateri apatični, drugi se še borijo in so prepričani, da bo prišlo do rešitve. Uporništvu je izbira obupa in krika, vprašanje pa je, kam vodi, če se mu pridruži še nasilje in popolna anarhija. Kakšno je poslanstvo kristjanov v teh okoliščinah, stojimo stran od te procesije, kot da se nas ne tiče, pristajamo na krivice in uničevanje

igrice ter pomagali k bolj pozitivnemu vzdušju zlasti s pričevanjem ljudi, ki pomagajo v stiski, se trudijo za izmenjavo dobrin in pripravljajo nova delovna mesta.

Nove pobude

Je utopija mirni izhod iz tega stanja, da bi se v še večji meri trudili razelektriti napetosti, ki jih netijo ideologije in vsesplošni egoizem ter najti tretjo pot? Kdo se bo zavzel za resnično vzgojo mladih generacij, jim pokazal vrednote, ki nosijo upanje, kje in kdaj bomo začeli zavestni boj proti zlu in nasilju, ki ga netijo posamezniki ter krivične

"Čeprav je noč še temna in vlak drvi vanjo, je usmerjen k jutru in uspehu, le budno in dejavno je treba čakati, da bo prišlo do spremembe."

vseh dobrin, ki bogatijo našo družbo? Smo pripravljani stopiti naprej s konstruktivno alternativo, kot je dostojanstvo človeške osebe, pravičnost in človeka vredni zaslužek?

Dva sistema

Na področju ekonomije in družbene ureditve smo v Sloveniji v sorazmerno kratkem obdobju živeli dve povsem različni izkušnji, najprej socializem in komunizem, potem demokracijo, ki je prinesla tudi nekatere zelo grobe oblike kapitalizma. Ta se je prepletel s komunističnimi elitnimi ostanki, ki so obvladovali ekonomijo in družbo. V glavah ljudi in v praksi družbe se je potrošniški kapitalizem hitro razplamtel, zavelo je sebično hlastanje dobičkov in užitkov za vsako ceno. Mnogi ljudje so šle v umetna nebesa, za njimi pa so ostale krivice, brezposelnost in izkoriščanje ljudi v tretjem svetu.

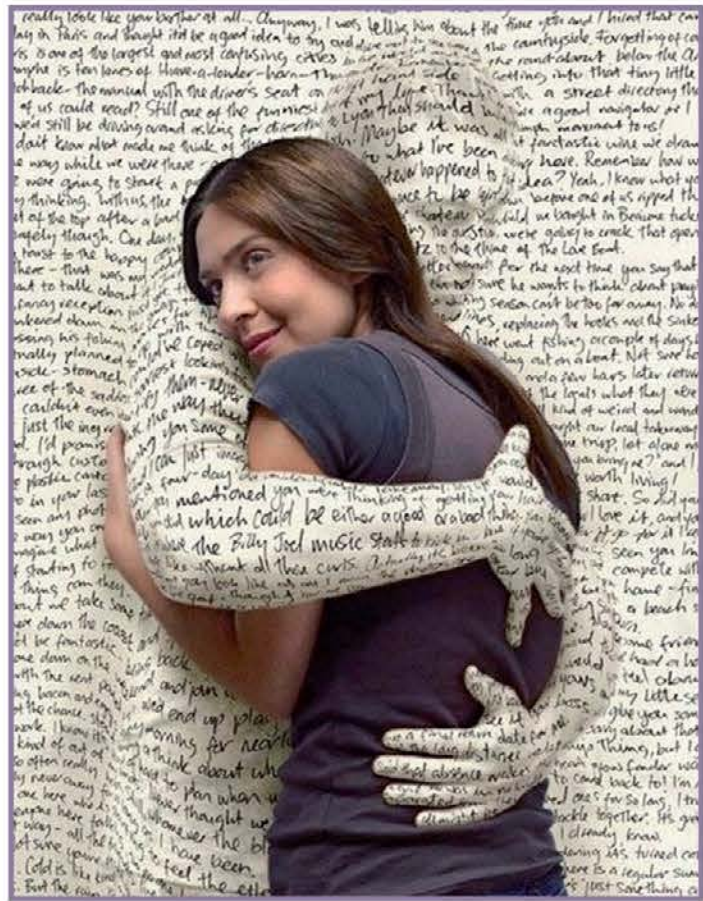
Neozdravljena bolečina

Zaradi tihega sobivanja dveh sistemov, starega, ki še drži tajne niti psihološkega nasilja, kapital, privilegije, in novega, ki je prišel na grobo in razvadal ljudi ter jim porezal še del človeškosti, nas ne pesti le gospodarska kriza, ampak nesposobnost dialoga, obremenjenost s skoraj "tradicionalno" slovensko razbitostjo. Res, da so nekateri pozitivni znanilci, da smo prišli do možnosti svobodnega izražanja, trgovanja, da se ljudje in skupine lahko razvijajo, da za zdaj še ohranjamo sorazmerno visoke socialne standarde, da je tudi v gospodarstvu ostalo marsikaj zdravega in da znamo biti ob preizkušnjah solidarni. Toda v globini naroda in družbe ostajajo nezacepljene rane iz preteklosti. Tu gre za staro "foušijo", ki jo je že revolucija dobro izbrala, sedaj pa ponovno paradira v politiki in družbenih odnosih ter onemogoča presežanje težav in izhod iz krize. Če en ideološki pol naredi nekaj dobrega, mu to drugi izniči. Upori ulice, ki jih doživljamo v zadnjem času, so vsekakor znamenje globokega nezadovoljstva in bolečine med množicami ljudi. Zelo verjetno tudi ne manjka podpihanja takega početja. Kljub temu jih je treba vzeti resno in poslušati, kaj želijo povedati, kakšna je njihova stiska. Na potezi je zlasti civilna družba, ki bi lahko naredila več za počlovečenje odnosov, da bi ljudje zopet začutili svoje dostojanstvo, prišli do dostojnega življenja in si stali ob strani. Tudi mediji bi lahko pustili ob strani politiko šokantnih in negativnih novic in politične

strukture? Zgodovina pozna padce in vzpone. V njej imamo nekatere primere dobrega reševanja hudih razmer in izbiri tretje poti, ki je zaznamovala prihodnost. Pred sto in več leti se je v naših krajih razvilo močno gibanje zadrugištva in posojilnic, ki so rešile marsikaterega kmeta in omogočile dostojno življenje našim prednikom. Bile so tudi nekatere nepravilnosti, vendar je ostala v glavnem pozitivna izkušnja. Fašizem in komunizem sta s svojo ideologijo zbrisala plemenito idejo zadrugištva. V obeh primerih je bil zavrnjen pomen človeka kot svobodne, ustvarjalne in odgovorne osebe. Zato danes ni mogoče nadaljevati na teh temeljih, prav tako ne s sebičnostjo kapitalizma. Vendar osebna pobuda in solidarnost še vedno ostajata in čakata na priložnost, da se razvije in pokaže pot naprej na novih temeljih. Tu nam prihajajo v pomoč nekateri modeli socialnega podjetništva, zlasti zadrugištvo Mondragon (o katerem podrobneje piše Janez Rutar, op. ur.).

Karkoli se bo v tej krizi rodilo v ekonomiji, bo moralo skozi temeljito osebno prečiščenje. Vsekakor je pot naprej, podobno tudi v družbi, kjer se večja klic po vzpostavljanju dialoga z ljudmi dobre volje in presega ozko delitev na leve in desne, hlapčevanje z ideološkim nasiljem, mazanjem in zastraševanjem. Za vse to je potrebno veliko dela, premišljevanja, sodelovanja in zlasti potrpljenja ter zaupanja. Bog nas je poslal skupaj v ta prostor, da bi v njem gradili prijetno in spodbudno življenjsko okolje. Nihče ga ne bo ustvaril namesto nas. Pred časom je nastala široka pobuda molitve, posta in pokore za domovino, nekatera združenja spodbujajo in podpirajo rast zdravih družin in vzgojo za lepo mladost ter vrednote življenja. Tudi v katoliški Cerkvi nastajajo predlogi in spodbude za poglubitve osebne vere in evangeljsko prenovlo. Posebno vlogo imajo izkušnje nekaterih cerkvenih gibanj in združenj. Čeprav je noč še temna in vlak drvi vanjo, je usmerjen k jutru in uspehu, le budno in dejavno je treba čakati, da bo prišlo do spremembe. Vsak na svojem malem koščku zemlje more prinesiti svoj prispevek in se skupaj z drugimi prizadevati za vzpostavitev nove stvarnosti, v kateri bo zavel Duh in bo svetloba močnejša od teme. Kriza je torej klic za spreobrnjenje, klic po tretji poti.

Primož Krečič

tega pa bi zraven dodali, da je popoln nesmisel. Res je, kajti monolog je nepopolnost besede. Ne samo zaradi odnosa, iz katerega izhaja popolna beseda (trinitaričnega odnosa, ki pa se mu bomo posvetili kdaj drugič), ampak zato ker monološka beseda ne doseže prav nobenega učinka, ni stvariteljska. To je torej ponoven poziv k odgovorni rabi besede. Beseda gradi nekaj lepega (za vsako stvar, ki jo Bog naredi, namreč ugotovi, da je dobro). Destruktivne in uničevalne besede so tiste z gensko napako. Imajo poškodovan gen za stvarjenje in tako ustvarjajo rakavo družbo, kjer naposled res ne najdemo nobenega smisla več. "Toda dogodki niso nič, tragika je v človekovem srcu". (Bernanos) Prav zares, kajti moje in tvoje srce sta stvarnika klime, ki nas obdaja. Odgovorna uporaba besed, takih, ki ustvarjajo, nam obeta družbo upanja, veselja in ljubezni. Želim si take družbe. In želim si, da bi se lahko ob koncu dneva, ob koncu stvariteljskega govorjenja ozrl nazaj in rekel: "Bilo je dobro".

Besedni potop

V zadnjem času nas vedno bolj ogroža

Ekumensko potovanje po Srbiji

“Na vsakem koraku smo doživljali binkošti!”

Dr. Primož Krečič, dr. Vinko Škafar, dr. Maksimilijan Matjaž in mag. Bogdan Vidmar smo se na povabilo Teološke fakultete v Beogradu, od 17. – 19. novembra 2012 odpravili na ekumensko potovanje po Srbiji. Obisk je bil zamišljen kot potovanje in srečanje s Srbsko pravoslavno Cerkvijo (SPC) na terenu. Tri dni smo obiskovali samostane iz 13. st., se srečevali s profesorji, meniškimi skupnostmi, obiskali eno izmed bogoslovij in teološko fakulteto v Beogradu. Srečali smo se tudi z nekaterimi škofi in patriarhom. Doživeli in izkusili smo, da pregovorna srbska gostoljubnost resnično obstaja in je zelo velika.

Sobota, 17. novembra 2012

Iz Ljubljane smo se z avtomobilom odpeljali na pot v zgodnjih jutranjih urah. V Beogradu so nas pričakali dr. Vlado Vukašinović, protorej-stavrofor in prof. liturgike na pravoslavni fakulteti v Beogradu, dr. Dragomir Sando, protorej-stavrofor in prof. katehetike ter študent teologije Miloš Tutuš, ki so bili spremljevalci na vseh naših poteh. Naša prva postaja je bil obisk škofije v Požarevcu. Sprejel nas je škof (episkop-braničevski) dr. Ignjatije Midić, ki je tudi profesor dogmatike na Teološki fakulteti v Beogradu in član državnega pedagoškega sveta, saj je konfesionalni pouk o veri v Srbiji obvezni izbirni predmet, kar je določeno z zakonom. Kot konfesionalni predmet je lahko tudi pouk o veri, ki ga izvaja islamska skupnost. V nacionalnem svetu za versko vzgojo so predstavniki vseh verskih skupnosti. Učbenike za pouk o osnovnih in srednjih šolah potrdi država. Škof Ignjatije tesno sodeluje tudi z ministrstvom za kulturo. Povedal nam je, da v naslednjem tednu potuje v Pariz, na srečanje ožje komisije za dialog med pravoslavno

ga udeleženca osvobaja, bogati in mu odpira nove perspektive. Naš obisk v samostanu Studenice smo nadaljevali s podrobnejšim ogledom samostana in skupnim kosilom z meniškimi bratstvom v njihovi obednici, kjer smo doživeli, kako potekajo kosila menihov. Med kosilom je eden izmed menihov bral iz življenjepisa svetnikov, ostali pa smo jedli molče.

Naša naslednja postaja je bil samostan Gradac iz 13. st., nekoč je bil moški, danes pa je ženski samostan, saj imajo ženski samostani več poklicev kot moški. Cerkev je bila 300 let brez strehe, zato so freske precej uničene. V samostanu živi 6 redovnic in 5 pripravnic. Sprejela sta nas predstojnica (igumanija) Efimija in njihov duhovnik menih Vitalij. Efimija, ki je magistrirala na beograjski akademiji za likovno umetnost, nam je zelo iskreno, prijetno in na humorističen način pripovedovala o tem, kako se je odločila za meništvo in kakšna predstojnica je. Poudarila je, da ne vztraja pri strogosti zaradi strogosti, temveč je edino pravilo v samostanu medsebojno spoštovanje. Efimija je tudi medijsko prepoznavna, našli jo boste tudi na spletni strani (igumanija efimija). Se stre delajo ikone in od tega živijo. Naslikale so že nad deset ikonostasov za cerkve. Svoje veliko gostoljubje do nas so pokazale ne le s postrežbo med pogovorom, ampak tudi s tem, da so nas vodile po hodnikih samostana in nam razkazale svojo delavnico. Začutili smo domačnost, toplino in resnost skupnosti ter lepoto samostana, ki smo ga obiskali.

Sledil je ogled samostana Pavlica iz 14. st. Tu živita za sedaj le dve menihinji, ki pišeta ikone. Sprejela nas je igumanija Ekaterina Kovič, ki je končala dve fakulteti; likovno akademijo v Beogradu in akademijo za oblikovanje. Razkazala nam je cerkev in nam svetovala, naj obiščemo še Staro Pavlico, majhno cerkvico iz 9. st., ki stoji na bližnji vzpetini, pod njo pa se vije železniška proga proti Raški.

V večernem mraku smo prispeli do samostana Žiča, ki je za zgodovino Srbije tudi izrednega pomena. Samostan ima korenine v odločitvi 17-letnega Rastka Nemanjića (sv. Sava), sina Štefana Nemanja, da se posveti meniškemu življenju. Samostan je enako oddaljen od Carigrada in Rima. Samostanska cerkev je bila stolnica prvega srbskega nadškofa sv. Save, saj je sv. Sava l. 1219 v Niceji dosegel priznanje avtokefalnosti SPC. Tu je l. 1221 sv. Sava za prvega srbskega kralja kronal svojega brata Štefana. Sv. Sava pa je znan tudi po tem, da je na gori Atos (Grčija) skupaj s svojim očetom Štefanom Nemanjo osnoval samostan Hilandar. Štefan Nemanja, ki je kot menih prevzel ime Simeon, je snovalec srbske državnosti, oče prvega srbskega kralja Štefana in oče prvega srbskega nadškofa sv. Save. Po smrti ga je SPC razglasila za svetnika. Žal so samostan Žiča l. 1941 bombardirali Nemci. Med drugim je zgoraj najbogatejša stara srbska knjižnica z neprecenljivimi rokopisi. Tudi Žiča je bil nekoč moški, danes pa je ženski samostan. V njem živi čez 40 menihinj. Naš obisk tega samostana je bil žal kratek, saj so nas čakala nadaljnja srečanja v Kragujevcu, ki ni znan le zaradi tovarne avtomobilov Zastava, ampak tudi po t. i. “Kragujevaškem oktobru”, po pokolu med 19. in 21. oktobrom 1941, ko so Nemci tu ustrelili okoli 3000 civilistov. Pobiti so bili tudi celi razredi otrok. Podobno, kot glede Dražgoške bitke, obstajajo različne interpretacije tega dogodka: partizanska, nemška, četniška ... Vsekakor pa je bil to eden izmed največjih zločinov zoper človeštvo v Jugoslaviji. Letos so v Srbiji 21. oktober prvič praznovali kot državni praznik – Dan spomina na žrtve 2. svetovne vojne.

V Kragujevcu smo se srečali s škofom Jovanom Mladenovićem (episkop šumadijski) in bili na večerji v Bogoslovju Janeza Zlatoustega, kjer je bil naš gostitelj prof. dr. Zoran Krstić. Škof Jovan je bil 30 let menih v samostanu Studenica, nekaj let pa je bil škof v Chicagu v Ameriki. Znan je po tem, da že deset let vsak dan mašuje v drugi župniji svoje škofije. Šumadijska škofija ima 208 župnij in okoli 500.000 prebivalcev. Škof gre tudi v šole, kjer obhaja tudi evharistijo. Po zakonu lahko enkrat na leto uro verskega pouka namenijo za obhajanje evharistije.

Iguman arhimandrit Tihon Rakičević, ki z roko kaže na razvaline samostanskih poslopj v manastiru Studenice, kjer je bil arhimandrit sv. Sava.

in katoliško Cerkvijo, ki je sestavljena iz osmih članov. Katoliški strani predseduje prefekt sveta za ednost kristjanov, kardinal Kurt Koch, pravoslavni del komisije pa vodi pergamski metropolit Zizioulas Ioannis iz Soluna, ki je bil tudi profesor dr. Ignjatija Midića. V razširjeni mednarodni komisiji katoliško-pravoslavnega dialoga pa je okoli 60 članov. Z našim sogovornikom smo se pogovarjali o ključnih vprašanih odnosov med katoliško in pravoslavno Cerkvijo, predvsem o različnih razumevanjih petrinške službe in možnih rešitvah, ki bi bile sprejemljive za obe strani. Iz pogovora smo spoznali, da je škof Ignjatije vrhunsko izobražen strokovnjak za ekumenska vprašanja, istočasno pa ekumensko odprt. Nikakor ni zgolj slučajno član ožje mednarodne teološke katoliško-pravoslavne komisije. Naše srečanje se ni končalo zgolj z razpravo o teoloških vprašanih, temveč pri mizi, kjer nam je izkazal zelo veliko gostoljubje.

Sledilo je potovanje do samostana Studenice, kjer nas je sprejel predstojnik samostana (iguman) arhimandrit Tihon Rakičević. V samostanu iz 13. st., ki je najstarejši in najpomembnejši srbski pravoslavni samostan, trenutno biva osem menihov in Stije novinci. Samostan je začel nastajati l. 1196, ko je Štefan Nemanja zapustil prestol in se umaknil v ta samostan, v času sv. Save, ki je tu bil arhimandrit, pa je ta samostan postal politično, kulturno in duhovno središče Srbije.

Po prisrčnem sprejemu, ogledu cerkve in večerji, med katero je med nami potekal z arhimandritom Tihonom živahen pogovor, smo prespali v samostanskem gostišču.

Nedelja, 18. nov. 2012

Po sv. maši v gostišču smo se udeležili pravoslavne evharistije. Pri liturgiji, ki ji je predsedoval arhimandrit Tihon, so peli menihi, k liturgiji pa so prišli tudi ljudje iz okoliških krajev. Po maši je, ob kavi in rakiji, sledil pogovor o pravoslavnem meništvi, zgodovini Srbije, razlogih za nezaupanje Srbov do katoličanov, ki temeljijo na ranah iz državljanske vojne med 2. svetovno vojno in genocidu nad Srbi. Izognili pa se nismo niti vprašanju o razpadu Jugoslavije in vlogi Srbije v tem dogajanju. Tudi sveže razsodele haškega sodišča, ki je opustilo hrvaške generalne in je v času našega obiska odmevala v Srbiji, nismo mogli preskočiti. To kaže na to, da je bilo naše srečanje pristno, da smo zmogli izreči tudi različne poglede in spoštljivo poslušali drug drugega. Ravno tak dialog pa vsake-

nu. Izrazil je željo, da bi rad obiskal Vipavo. Pripovedoval nam je o uboju bratov dvojčkov, ki sta imela do konca služenja vojaškega roka še tri dni. Doma sta bila iz okolice Sarajeva. Bila sta ubita, nihče od vojakov ni vedel, zakaj. Zanimivo pa je bilo, da je bil brat našega šoferja prisoten pri prevozu krst v Bosno. “Mali svet”, je pripomnil škof Jovan, ki se je zanimal za situacijo v Sloveniji. Naši sogovorniki so nam predstavili Bogoslovje (za nas bi to bilo malo semenišče in srednja verska šola, ki pa pri njih traja pet let) v Kragujevcu, ki je eno od sedmih semenišč Srbske pravoslavne Cerkve, na katerih skupno študira okoli 600 bogoslovcev. Bogoslovje v Kragujevcu je bilo zgrajeno l. 2001 in ima 110 bogoslovcev, ki obiskujejo srednjo versko šolo. Predmetnik temelji na teoloških predmetih, zgodovini in jezikih. Učijo se kar pet tujih jezikov: ruščino, angleščino, grščino, latinščino in starocerkveno slovansščino, saj so prepričani, da je na-

Patriarh Irinej

loga srednje šole usposobiti ljudi za nadaljnji študij, znanje jezikov pa je temelj za proučevanje tuje literature. Šola je državno priznana in jo država delno financira, kljub temu pa imajo šolnino, ki znaša 80 evrov na mesec. Čeprav bi načeloma lahko bili dijaki po končani petletni srednji šoli posvečeni v duhovnike, večina (95%) nadaljuje študij na Teološki fakulteti v Beogradu. Tudi škofje težijo k temu, da v duhovnike posvečajo kandidate, ki končajo Teološko fakulteto. Seveda se vsi študentje Teološke fakultete ne odločijo za posvečenje, mnogo jih po končani fakulteti poučuje verouk o osnovnih in srednjih šolah. Nekateri bogoslovci pa se odločijo tudi za nadaljevanje študija na drugih fakultetah; ne morejo pa se vpisati na naravoslovne fakultete, ker v Bogoslovju ne poučujejo matematike in drugih naravoslovnih predmetov. Za nas je bilo zanimivo, da v bogoslovju poučuje 15 profesorjev - vsi so moškega spola. Poleg njih je zaposlenih še 15 ljudi.

Verski pouk v osnovnih in srednjih šolah poteka že enajsto leto. Za ta obvezni izbirni predmet se sedaj odloča okoli 55% osnovnošolcev. Z leti je kakovost pouka vedno boljša, saj so v tem času pripravili učbenike, pa tudi profesorski kader je usposobljen. S tega vidika Srbija doživlja verski preporod: “Včasih so stari starši vero posredovali vnukom, sedaj pa je situacija obrnjena: vnuki uvajajo v vero stare starše”, je pripomnil prof. Dragomir Sandro, profesor katehetike na Teološki fakulteti v Beogradu.

Po izčrpnih pogovorih in bogati večerji so nas naši gostitelji peljali v Beograd, kjer smo prespali v stanovanjskem delu Teološke fakultete.

Ponedeljek, 19. nov. 2012

Zjutraj smo obiskali patriarha srbske pravoslavne Cerkve Irineja. Obisk je bil kratek, saj so ga čakale že

dragom Puzovićem, in drugimi predstavniki fakultete. Dr. Puzović je služil vojaški rok v Ajdovščini. Tudi on ni mogel mimo spominov na vipavsko dolino: “košava, da ti odpadejo uši”, je izstrelil kot iz topa. Povedal je tudi, kako ga je mučil neki oficir, ker naj bi bral versko knjigo, ki pa je bila v resnici kritika religije. Oficir je preklinjal Boga. Naslednji dan ga je povozil avto. “Jaz sem šel prej domov, kot je on prišel iz bolnišnice”. Da preklinjanje Boga ni bilo učinkovito, dokazuje tudi dejstvo, da je na Teološki fakulteti v Beogradu, katere dekan je, vpisanih okoli 1700 študentov, poleg tega ima SPC Teološko fakulteto v Foči, kjer študira okoli 600 študentov. Fakulteta je izredno dejavna tudi na področju izdaje knjig, saj bo v letošnjem letu izšlo nad 100 novih knjig. Spregovoril nam je o velikem interesu za študij teologije in o zaposljivosti diplomantov. Mnogi izmed njih postanejo učitelji pouka o veri v osnovnih in srednjih šolah.

Pokazal nam je tudi dopis kardinala Zenona Grocholewskiego, prefekta kongregacije za katoliško vzgojo, ki se želi srečati z njim. Izrazil je tudi veselje glede odličnih odnosov, ki jih ima fakulteta z beograjskim katoliškim nadškofom Stanislavom Hočevarjem.

Sledilo je predavanje dr. Primoža Krečiča o slovenski teologiji v zadnjih sto letih. V predavanju je predstavil ozadja slovenske teologije in različne veje teologije ter pomembnejše usmeritve in teologe. V pre-

V ateljeju v manastiru Gradac: igumanija Efimija kaže novo tehniko; slikajo na platno, ki ga prilepijo na zidove cerkva.

davanju je poudaril pomen osebnega izkustva in soočanja teologov z vprašanjem nasilja, kesanja in odpusčanja ter izrazil prepričanje, da se že zarišuje obraz nove teološke sinteze, ki temelji na teh temeljih. Po predavanju so študentje postavljali vprašanja. Izzvana sta bila tudi dr. Maksimilijan Matjaž, ki je na kratko predstavil situacijo glede študija Svetega pisma v Sloveniji, dr. Vinko Škafarju pa so študentje postavili vprašanje o soočanju teologije z new age. Dr. Vukašinović je poudaril pomen preučevanja zgodovine teologije, saj smo tako Slovenci kot Srbi pod vplivom večjih sosednjih narodov, kot so za Slovence Italijani in Nemci, za Srbe pa Grki in Rusi. Le če se zavedamo tega, lahko damo svoj prispevek in nismo zgolj prepisovalci. Pogovor bi verjetno trajal še dolgo časa, če nas ne bi preganjala “švicarska ura”, ki je vedno znova dokazovala, kako kakovostno in natančno so naši gostitelji pripravili in izvedli program našega obiska.

Sledilo je še izvrstno kosilo na splavu ob sotočju Donave in Save. Našim gostiteljem se je pridružil še dr. Predrag Dragutinović, profesor Svetega pisma Nove zaveze in biblične hermenevtike.

“Nismo mi tako daleko, naša su vrata otvorena”, so bile besede ob slovesu. Seveda smo tudi mi povabili naše gostitelje na obisk v Slovenijo. Soglasni smo bili, da je ekumenski dialog med TF v Ljubljani in TF v Beogradu, za katerega se je v preteklosti zavzemal eden izmed največjih teologov SPC, pokojni prof. dr. Radovan Bigović, ki je po neozdravljivi bolezni v 57

letu starosti umrl 31. maja letos, možno nadaljevati in poživiti. Svoje naslednike so v dr. Primožu Krečiču in dr. Maksimilijanu Matjažu dobili dr. Franc Perko, dr. Stanko Janežič, Jože Vesnjak in drugi zavzeti ekumenski delavci. Spoznanje, da ekumenski dialog prinaša obogatitev za vse, ki vanj vstopajo, je življenjsko izkustvo, ki ga ni mogoče pozabiti ali prezreti.

V vzhodni liturgiji obstaja tudi obred “zeon”, ko duhovnik v kelih vlije toplo vodo in izgovarja besede: “Gorečnost vere, polnost Svetega Duha. Amen”. Razlagalci pravijo, da pri obhajilu stojimo pod križem in se obhajamo z Odršenikovo krvjo, ki je pritekla iz njegove prebodene strani, ko je bilo njegovo telo še toplo. Gorečo vero pa v nas lahko razplamti le Sveti Duha, ki je v Svetem pismu predstavljen kot ogenj in voda. Vlivanje tople vode v kelih torej simbolizira binkošti, prihod Svetega Duha na Cerkev. Udeleženci ekumenskega romanja po Srbiji smo hvaležni za to, da smo na vsakem koraku doživljali binkošti; doživljali in izkusili smo toplino, lepoto in gostoljubje, ki so že del večnosti in ne morejo biti nikoli več pozabljeni in izničeni.

Bogdan Vidmar

Skupinska fotografija naše delegacije z dr. Vladom Vukašinovićem, ki je na TF Beograd zadolžen za stike s TF v Ljubljani: dr. Primož Krečič, dr. Maksimilijan Matjaž; dr. Vlado Vukašinović, dr. Vinko Škafar, Bogdan Vidmar.

druge delegacije in srečanje z ravnateljico osnovnih in srednjih šol v Beogradu. Kljub temu smo sedli v nje-govi sprejemnici. Prodekan Teološke Fakultete v Ljubljani, dr. Maksimilijan Matjaž, je patriarhu izročil pozdrave iz Slovenije. Skupaj z dr. Vladom Vukašinovićem sta patriarhu predstavila namen našega obiska ter možnost za sodelovanje med Teološko fakulteto v Ljubljani in Teološko fakulteto v Beogradu. Obisku pri patriarhu je sledil obisk znane beograjske cerkve sv. Petke na Kalemegdanu, ki je za Srbe narodnega pomena.

Sledilo je srečanje z dekanom fakultete, s prof. dr. Pre-

Žal zelo sodobno, grenko vprašanje

Kako napolniti cerkve?

Marsikje v Evropi in Ameriki se cerkve praznijo. Mnogi si postavljajo vprašanje: kako ljudi ponovno pritegniti k nedeljski maši? Nad spovedjo pa so že obupali. Ostaja mi v spominu izjava nemškega duhovnika, ki nam je z resignirano ravnodušnostjo rekel: "V Nemčiji imamo na desetine priročnikov o spovedi, k spovedi pa ljudje ne hodijo več". Kako napolniti cerkve? Kaj ponuditi ljudem, da bodo prišli, kako jih privabiti? Izboljšati petje? Po maši organizirati piknik? Je rešitev v tiskanju knjig in večji ponudbi raznih tečajev? Je tako zastavljeno vprašanje sploh smiselno in v skladu z evangelijem? Mar to ni nezrelo in otročje? In kakšno pot ubira sinoda na Slovenskem?

Kateri so vzroki, da se cerkve v t. i. zahodnem (zahajajočem?) svetu praznijo? Je temeljni vzrok res v grešnosti klerikov in laikov ter v dolgočasnosti liturgije? Kaj pa, če to ni temeljni vzrok? V tem primeru bodo vsi naši odgovori na nastalo situacijo in vsi poskusi, da se iz nje izvlečemo, pa naj bodo še tako dobronamerni, v končni fazi neuspešni in smešni.

Sam se strinjam s tistimi, ki menijo, da je vzrok za nastalo situacijo veliko globlji. Vzrok je v hegemonistični miselnosti našega časa. Domišljamo si, da ta ni vcepljena tudi v nas kristjane, da smo pred hegemonistično kulturo časa, v katerem živimo, imuni. A ni tako. Vsaj pri sebi to dan za dnem odkrivam. Niti ne zavedamo se, da nam je nekdo v glavo vcepil prepričanje, da je Bog sovražnik naše svobode. Morda celo vsak dan, ali občasno molimo in gremo ob nedeljah k sv. maši, toda v politiki, gospodarstvu, šolstvu, medicini, pravu ... se tudi kristjani ravnajo po načelih ateističnega humanizma. Večina sodnikov, učiteljev, politikov, ... kmetov in delavcev se tega niti ne zaveda in zdi se, da smo zelo malo pripravljeni kaj narediti, da bi se začeli zavedati svoje hinavščine in dvojnosti, ki jo živimo in nas vodi v nezado-

voljstvo, depresijo, razkole in sovraštva. Kdo nam je to vcepil v naše sive celice? Na to ne znam odgovoriti, lahko pa ga začnemo razkrivati. Vsekakor ne gre za enega pesnika, filozofa ali politika ali zgolj za peščico ljudi. Gre za organiziran sistem, za svetovno moč, ki je že v prejšnjem stoletju poskusila organizirati svet brez Boga. Posledice tega poskusa so bile katastrofalne, če pomislimo samo na Stalina, Hitlerja in Maoa. Brezobziren poskus restrukturacije sveta, ki pa je seveda spretno zavil v celofan demokracije in človekovih pravic, se nadaljuje tudi v 21. st. Tu seveda ne gre za nekaj skeptikov, ki ne verujejo v Boga, za nekaj posameznikov, ki se jim je zameril župnik ali škof, za nekaj posameznikov, ki se jim zdi maša dolgočasna. Resnica je drugačna: tudi če bi bili duhovniki in škofje vsi svetniki in čeprav bi liturgijo izpilili do podrobnosti, bi v srcih ljudi še vedno odmevalo: "Kristus je sovražnik naše svobode! Pogoj za realizacijo človeka je osvoboditev od Boga".

"Niti ne zavedamo se, da nam je nekdo v glavo vcepil prepričanje, da je Bog sovražnik naše svobode."

To je "civilizacija", ki izključuje Boga in je zato nujno nehumana. Nič ne pomaga, če se imenuje ateistični humanizem. Ljudje, tudi kristjani, pa smo naivni in nasedamo laži. Kako sicer razumeti, da pridejo na oblast Hitler, Mussolini, Kardelj, Pavelič, Milošević in da tudi danes v državah, v katerih živimo, vladajo zakoni, ki se posmehujejo Božjim zapovedim, naravnim zakonitostim in zdravi pameti?

Kje je rešitev? Najprej v postavljanju pravih vprašanj, kot so: "Kateri so dokazi, da ima ateistični humanizem prav? Kaj pa če je moja svoboda premosorazmerna z mojo odvisnostjo od Boga?" Nove evangelizacije ne bo brez soočenja s hegemonistično kulturo časa, ki se je zarila globoko v nas.

Bogdan Vidmar

Ob stran romanu A. D'Avenia - Stvari, ki jih nihče ne ve

Možni odgovori na globoke težave

Pred časom smo o tem romanu že pisali ob predstavitvi prvega romana izpod peresa sicilijanskega profesorja literature in pisatelja, "Bela kot mleko, rdeča kot kri". Nalašč sem zapisal, da je avtor najprej profesor, saj mu to predstavlja prvotno poslanstvo, je pa zagotovo tudi dober, zelo dober pisatelj. Zame je ta drugi roman še veliko boljši od prvega. Med drugim drži, da so korekturo prvega opravili dijaki, ki jim je D'Avenia roman dal najprej v branje, drugega pač ne. Če so odrasli v prvem romanu predstavljeni kot "idealni", pa so v romanu "Stvari, ki jih nihče ne ve" predstavljeni v vsej svoji krhkosti in nemoči. Nekaj zelo dobrodošlega je, da avtor obravnava tiste najbolj pereče težave današnjega časa, kamor pri odraslih najbolj sodi prav to, da kdo od staršev zapusti svojo družino zaradi druge osebe, s katero je začel zvezo - v tem primeru je tisti, ki je zapustil družino, Margherita oče. Kdo pa je ta Margherita? Štiri-

Roman "Stvari, ki jih nihče ne ve" odpira pereča vprašanja in težave, ki tarejo sodobnega zahodnega človeka in mladostnika, a ponudi tudi nekaj predlogov, da bi ta vprašanja rešili.

gherita posluša v šoli čudovite razlage Odiseje, ki jih ima njen profesor (v katerem ponovno lahko prepoznamo določene poteze pisatelja samega), pri katerem pa tokrat vstopimo tudi v zasebno življenje, kjer se zdalec ni tako briljanten kot v šoli, saj - enostavno povedano - ni mož. Ima dekle, Stello, s katero pa si ne upa stopiti na pot zakona.

Dve ključni moški figuri v Margheritinem življenju sta tako možka, ki nista prava možka, ampak strahopetca in bežita pred tistim, kar je v življenju zares pomembno, kakor se tudi bojita odgovornosti. Če smo pošten, je pobeg od doma, ki ga naredi dekletov oče, le še pika na i tistega bežanja, ki ga je vršil s svojo obsedenostjo s službo. Margherita naredi Odisejo za svojo in postane sodobni Telemah, ko se s fantom Giulielem odpravi iskat očeta, a je to tudi pot iskanja tiste resnične ljubezni, ki mora skozi trde boje in je prava šele takrat, ko znamo narediti za svoje tudi rane družin. K temu jo spodbudi in ji je v oporo tudi "izročilo starih", ki ga predstavlja stara mama s Sicilije, otroški pogled mlajšega brata Andree in Martina družina. Ta je še bolj v oporo Margheritini mami, da spet najde stik z izročilom in vero, ki se jima je tako zlahka odpovedala - še kako pereče težave današnjega zahodnega človeka. Marsičesa še nismo povedali zato, da si boste roman prebrali sami in ga dali prebrati še komu.

Andrej Vončina

Ko hodiš

Ko hodiš,
pojdi zmeraj do konca.
Spomladi do rožne cvetice,
poleti do zrele pšenice,
jeseni do polne police,
pozimi do snežne kraljice,
v knjigi do zadnje vrstice,
v življenju do prave resnice,
A če ne prideš ne prvič, ne drugič
do krova in pravega kova
poskusi: vnovič
in zopet
in znova.

Tone Pavček

Ob slovenski ekonomski in moralni krizi

Mondragon - zgled za krščansko podjetništvo v Sloveniji?

Slovenija se spopada tako z ekonomsko kot tudi z moralno krizo. Nezadovoljstvo s socializmom je državo popeljalo na pot samostojnosti in divjega kapitalizma, za katerega je značilnost propadanje podjetij zaradi "tajkunskega" finančnega izčrpanja podjetij in padec osnovnih človeških vrednot. Tudi krščanskim poslovnem ne uspe razviti uspešnega in odgovornega modela podjetništva, po katerem bi bili prepoznavni, zato se postavlja vprašanje, po kom se zgledovati. Po vsem svetu lahko najdemo dobre primere alternativnih ekonomskih modelov. Eden izmed najbolj uspešnih je primer španske korporacije Mondragon, katere ustanovitelj je katoliški duhovnik José María Arizmendiarieta (1915-1976), ki je v mestu Mondragon deloval na področju izobraževanja in širjenja krščanskega socialnega nauka. Mondragon je veliko združno združenje s sedežem v mestu Mondragon in sedma največja španska družba po prihodu od prodaje in vodilna poslovna skupina v Baskiji.

Ustanovljena je bila leta 1956 kot malo združno podjetje za izdelavo parafinskih grelcev. V 260 izpostavah po svetu zaposluje 83.569 delavcev, od tega je 9.000 študentov (2011). Njihovo delovanje je dandanes organizirano na štirih področjih: finance, industrija, maloprodaja ter znanje. S celotno dejavnostjo ustvarijo okrog 15 milijard evrov prometa, kar je polovica slovenskega BDP, pri čemer je razmerje med najvišjo in najnižjo plačo v podjetju le 1:4,5. Za korporacijo Mondragon je značilno, da so delavci tudi lastniki korporacije. Odločajo po načelu en človek - en glas. Delujejo v skladu s poslovnim modelom, ki temelji na ljudeh, njihovi samostojnosti in iniciativnosti. Podjetja in celotna korporacija se razvijajo po načelu delavske samouprave in solidarnosti, ki se odraža v lastnem zdravstvenem zavarovanju in pokojninskem skladu. Razvoj dosegajo s poudarkom na inovativnosti in obračanju zadržanega delavskega (lastniškega) dobička, ki ga delavci lahko dvignejo ob odhodu ali upokojitvi. Pomembno vodilo korporacije je tudi zaposlovanje delavcev za nedoločen čas, saj so sprejeli pravilo, po katerem ne smejo imeti več kot 20 odstotkov delavcev zaposlenih za določen čas. Ekonomski model korporacije Mondragon prepušča globoke probleme sodobnih (evropskih) družb, kot so brezposelnost, prepad med revnimi

in bogatimi, socialno izključevanje, neenakopravnost, kršenje človekovih pravic itd. Primer korporacije je lahko vzor krščanskim poslovnem pri oblikovanju krščanskega poslovnega modela. Na Primorskem so številna podjetja propadla ali pa imajo velike finančne težave (Primorje, MIP, Mlinotest, Hranilnica Vipava itd.), kar kaže na napačen ekonomski model. Postavlja se vprašanje, ali se omenjena podjetja lahko združijo v združenje in delujejo po vzoru Mondragona? Ali jim Slovenska zakonodaja to sploh omogoča? Po mnenju raziskovalcev korporacije Mondragon je vseživljenjsko izobraževanje delavcev ključen element njihovega uspeha. Zakaj bi se Slovenska podjetja ne zgledovala po njihovem vzoru? Na spletni strani korporacije Mondragon so še vedno aktualne besede njenega ustanovitelja Arizmendiariete: "Po ničemer se ljudje ne razlikujejo bolj kot po svojem odnosu do okoliščin, v katerih živijo. Tisti, ki se odločijo, da bodo ustvarjali zgodovino in spre-

Španska korporacija Mondragon

nilni tok dogodkov, so v prednosti pred tistimi, ki so se odločili, da bodo zgolj pasivno čakali na rezultate sprememb".

Viri:

<http://www.mondragon-corporation.com/ENG.aspx?language=en-US>
http://sl.wikipedia.org/wiki/Mondragon_%28zadruga%29
 Vrečer, Natalija (2011): Korporacija Mondragon - uspešna alternativa kapitalizmu
<http://www.dnevnik.si/objektiv/vec-vsebin/1042494310>

Janez Rutar